Síť knihoven
Libereckého kraje

Knihovnická ocenění
v Libereckém kraji

Výsledky činnosti
knihoven

ROČENKA KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE 2020

WWW.KVKLI.CZ/PRO-KNIHOVNY

KRAJSKÁ VĚDECKÁ
KNIHOVNA V LIBERCI

OBSAH

Úvod	2
Síť knihoven	3
Knihovny v novém	4
Jednotná kampaň českých knihoven v roce 2020	6
Knihovny v čase pandemie	7
Vesnice roku Libereckého kraje 2020	8
Knihovna roku 2020	9
Městská knihovna roku 2020	10
Nejlepší knihovna Libereckého kraje roku 2020	11
Knihovní fondy	12
Uživatelé knihoven	13
Návštěvníci knihoven	14
Výpůjčky	15
Akce v knihovnách	16
Závěr	17

ÚVOD

V Libereckém kraji, třebaže patří k těm nejmenším v České republice, **působí 231 knihoven**, které obsluhují 453 033 obyvatel. Tyto knihovny registrují celkem **42 647 čtenářů**, což činí 10 % z celkového počtu obyvatel kraje, a v roce 2020 je navštívilo **1 148 390 návštěvníků**. Ročenka knihoven Libereckého kraje si klade za cíl představit tyto knihovny širšímu publiku a seznámit s jejich činností.

Ročenka je rozdělena do tří hlavních částí. V první části je představena síť knihoven Libereckého kraje a zásadní změny, které v ní proběhly v roce 2020. V druhé části jsou zdůrazněna regionální i celostátní ocenění, týkající se knihoven a knihovníků, a další důležité události, které se udály v knihovnách v roce 2020. Ve třetí části jsou pak uvedeny vybrané výsledky činnosti knihoven Libereckého kraje, porovnány s předchozími roky a stručně zhodnoceny.

Všechny dokumenty zmíněné v této ročence se dají nalézt na stránce určené knihovnám Libereckého kraje **www.kvkli.cz/pro-knihovny**.

SÍŤ KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE V ROCE 2020

SÍŤ VEŘEJNÝCH KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE

Síť veřejných knihoven Libereckého kraje tvořilo v roce 2020 celkem 198 knihoven spolu s 33 pobočkami. Z tohoto počtu je 162 knihoven neprofesionálních, tedy s pracovním úvazkem do 15 hodin týdně. Počet knihoven se oproti roku 2019 snížil, zrušeny byly 3 neprofesionální knihovny a 1 pobočka neprofesionální knihovny.

Přehled počtu knihoven v jednotlivých okresech Libereckého kraje včetně poboček:

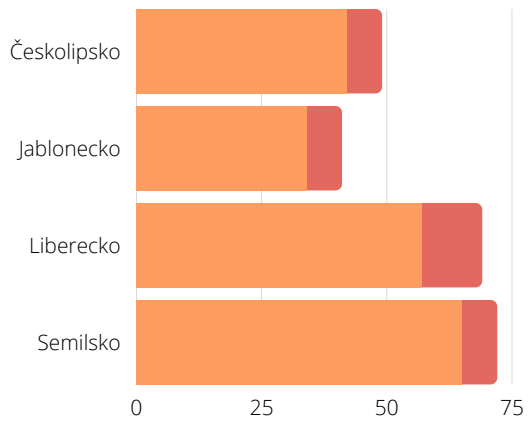

KNIHOVNY OBSLUHOVANÉ V RÁMCI REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ

Ze sítě veřejných knihoven Libereckého kraje je jich 212 obsluhováno v rámci regionálních funkcí, jsou jim tedy poskytovány další služby, poradenství a metodická pomoc. Tato pomoc je poskytována knihovnami pověřenými regionálními funkcemi - Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci a městskými knihovnami v České Lípě, Jablonci nad Nisou a Semilech. Konkrétní informace o regionálních funkcích je možné nalézt ve **Zprávě o výkonu regionálních funkcí v Libereckém kraji za rok 2020**.

KNIHOVNY V NOVÉM

ČESKOLIPSKO

V okresu Česká Lípa došlo k nejvýraznější změně v knihovně v Kravařích, kde došlo k částečné rekonstrukci prostor, aktualizaci fondu a také instalaci nové audiovizuální a informační techniky z dotačního programu VISK 3. V knihovně v Dubé byl nakoupen nový nábytek a také vytvořeno nové oddělení dětské literatury. K aktualizaci fondu došlo také v knihovně ve Slunečné, kde nastoupila nová knihovnice.

JABLONECKO

V okresu Jablonec nad Nisou byla na začátku roku 2020 v Železném Brodu slavnostně otevřena moderní knihovna v adaptované budově na Jiráskově nábřeží. Místní knihovna Jílové u Držkova se společně s celým obecním úřadem přestěhovala do nedaleké zrekonstruované budovy, kde získala sice nepatrně menší, ale moderně a nově zařízenou místnost. Rok 2020 přinesl na Jablonecku v knihovnách také několik personálních změn.

Místní knihovna Dubá

Městská knihovna Železný Brod

KNIHOVNY V NOVÉM 2

LIBERECKO

Na Liberecku došlo – často z důvodu pandemie a delšího uzavření knihoven – k mnoha menším i větším rekonstrukcím v knihovnách. Knihovna v Bílé prošla kompletní rekonstrukcí, a nyní nabízí zcela nové prostory i s vyvýšeným patrem pro dětské čtenáře. K rekonstrukcím nebo dalším úpravám došlo i v knihovnách v Bílém Potoce, Kryštofově údolí, Kunraticích a Heřmanicích.

SEMILSKO

V okresu Semily prošla kompletní rekonstrukcí knihovna v Bradlecké Lhotě. Reorganizací nábytku, nákupem chybějícího vybavení knihovny a personální změnou prošla neprofesionální knihovna v Městyse Libštát. Neprofesionální knihovna v Poniklé se přesunula do nových, vhodnějších prostor. Drobnými změnami prošly i knihovny v Čisté u Horek a v Bělé u Turnova.

Obecní knihovna Bílá

Místní lidová knihovna Libštát

JEDNOTNÁ KAMPAŇ ČESKÝCH KNIHOVEN V ROCE 2020

O CELONÁRODNÍCH KAMPANÍCH KNIHOVEN

V roce 2019 vznikla myšlenka jednotné celoroční kampaně pro všechny knihovny, která by jednak podpořila větší celostátní knihovnické akce, oslovila lépe veřejnost i média a zároveň propagovala v každém roce vždy nějaké téma zásadní pro knihovny. Poprvé bylo toto jednotné komunikační téma využito v roce 2020.

KAMPAŇ V ROCE 2020

Jako nosné téma kampaně pro rok 2020 bylo zvoleno výročí úmrtí učitele národů – Jana Amose Komenského (1592 – 1670). **Cílem tohoto roku bylo oslovit širokou veřejnost s tím, že všechny knihovny jsou zásadní vzdělávací instituce a centra neformálního informačního vzdělávání.** Téma se odrazilo zejména v celostátních akcích Březen měsíc čtenářů a Týden knihoven.

Plakát k akci Březen měsíc čtenářů

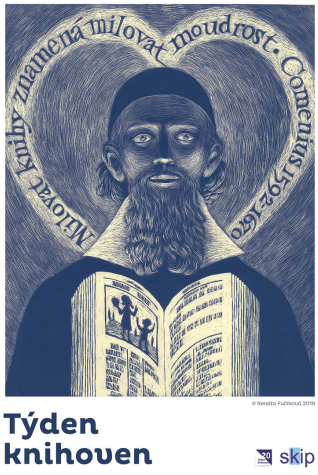

Plakát k akci Týden knihoven

KNIHOVNY V ČASE PANDEMIE

KNIHOVNY A KORONAVIR

Činnost veřejných knihoven byla pandemií COVID-19 velmi zasažena. V roce 2020 musely být několikrát delší dobu uzavřeny, a ve zbývajícím čase byly výrazně omezeny možnosti půjčování knih i samotná návštěva knihoven, což se výrazně projevilo na všech statistických ukazatelích roku 2020. Je také pravděpodobné, že celkové zhoršení finanční situace obcí zasáhne často i rozpočty knihoven.

DOTAZNÍKOVÝ PRŮZKUM O DOPADU PANDEMIE NA ČINNOST KNIHOVEN V LIBERECKÉM KRAJI

Pro získání lepšího přehledu o situaci byl ve dnech 18. až 30. června 2020 proveden dotazníkový průzkum mezi všemi knihovnami v Libereckém kraji. Cílem bylo zejména zmapovat aktivity knihoven během uzavření, analyzovat co nejlépe současnou situaci knihoven a určit možné hrozby pro jejich další rozvoj.

Mezi hlavní závěry, ke kterým dospělo dotazníkové šetření, patří tyto:

- Do průzkumu se zapojilo 63 knihoven, z toho většina v obcích do 500 obyvatel
- 74% knihoven během uzavření komunikovalo se svými uživateli
- 56% knihoven nabízelo různé druhy služeb i během uzavření (většinou se jednalo o donášku knih)
- 64% knihoven se čtenářům otevřelo hned v týdnu od 27. dubna, některé zpočátku nabízely pouze omezené služby

Pro činnost knihoven nyní bude zásadní stálá finanční podpora, která jim umožní poskytování kvalitních služeb i nákup nových knih, které přivedou čtenáře zpět do knihoven. Zásadní je i výše dotace na regionální funkce, ze které jsou hrazené výměnné soubory pro menší knihovny. Pro část knihoven je to jediná možnost, jak nabízet svým čtenářům nové tituly knih.

SOUTĚŽ VESNICE ROKU LIBERECKÉHO KRAJE 2020

O OCENĚNÍ

Soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova je každoročně vyhlašována již od roku 1995. Ke spoluvyhlašovatelům soutěže patří Svaz knihovníků a informačních pracovníků, členem krajské hodnotící komise je vždy zástupce SKIP Libereckého kraje. V rámci vyhodnocení soutěže je udělován jedné z obcí Diplom za moderní knihovnické a informační služby s finanční odměnou 20 000 Kč. Oceněnou knihovnu považujeme za Knihovnu Libereckého kraje roku, může by být nominována do soutěže Knihovna roku.

DIPLOM ZA MODERNÍ KNIHOVNICKÉ A INFORMAČNÍ SLUŽBY V ROCE 2020

V tomto roce bohužel diplom nebyl udělen, protože z důvodu pandemie COVID-19 se nekonala ani soutěž Vesnice roku.
Knihovnou, která obdržela Diplom za moderní knihovnické a informační služby v loňském roce 2019, se stala **Místní knihovna ve Svijanech**.

Interiér knihovny ve Svijanech

KNIHOVNA ROKU 2020

O OCENĚNÍ

Cenu Knihovna roku uděluje ministr kultury České republiky každoročně od roku 2003 k ohodnocení dlouhodobých zásluh o rozvoj knihovnictví v obcích nebo mimořádného přínosu k rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb. Do soutěže je každoročně nominována jedna knihovna z každého kraje, většinou v návaznosti na soutěž Vesnice roku Libereckého kraje.

NOMINACE NA CENU KNIHOVNA ROKU 2020 ZA LIBERECKÝ KRAJ

V roce 2020 byla na ocenění Knihovna roku 2020 za Liberecký kraj nominována **Místní knihovna Žandov.** Knihovna zde má dlouholetou tradici, od roku 2010 navíc sídlí v nových prostorách historické budovy Koruna, která leží v centru Žandova. Místní knihovna Žandov pořádá celou řadu akcí, které jsou zaměřeny především na dětské uživatele, případně celé rodiny.

Místní knihovna Žandov

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU 2020

O OCENĚNÍ

Soutěž Městská knihovna roku vyhlašuje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR již od roku 2010, cílem soutěže je ocenit nejlepší české knihovny, které jsou provozovány či zřizovány městy a motivovat je k rozšíření a zkvalitnění veřejných knihovnických a informačních služeb. Dříve byla nominace na ocenění spíše vlastní aktivitou každé knihovny, od roku 2020 je povinná jedna nominace z každého kraje.

NOMINACE NA CENU MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU 2020

Nominovanou knihovnou v roce 2020 za Liberecký kraj se stala **Městská knihovna Železný Brod**. Železnobrodská městská knihovna sídlí od února roku 2020 v nově zrekonstruované budově bývalého výměníku na Jiráskově nábřeží. Knihovna je umístěna v horním patře dvoupodlažní budovy, v přízemí se nachází depozit a multifunkční sál. V prostorách knihovny se pořádají akce pro předškolní děti, školáky a studenty, díky novému sálu v přízemí budovy i větší akce pro veřejnost.

Městská knihovna Železný Brod

NEJLEPŠÍ KNIHOVNA LIBERECKÉHO KRAJE ROKU 2020

O OCENĚNÍ

Cenu uděluje každé dva roky Liberecký kraj ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci. Ocenění bylo proprvé uděleno roku 2014 a uděluje se jako vyjádření uznání knihovně za její činnost a zásluhy. Z každého okresu jsou vždy nominovány tři knihovny a z každého okresu se jedna knihovna stane vítěznou, jako vítězné jsou tedy vždy oceněny čtyři knihovny. Ceny jsou vždy předány na prosincovém Setkání knihovníků Libereckého kraje, vítězná knihovna obdrží diplom a 10 000 Kč.

OCENĚNÉ KNIHOVNY ROKU 2020

Ocenění Nejlepší knihovna Libereckého kraje roku 2020 získaly tyto knihovny:

- **Místní knihovna Žandov**, knihovnice Pavlína Fuitová (okres Česká Lípa)
- **Městská knihovna Železný Brod**, knihovnice Dana Hudíková, Irena Matoušová (okres Jablonec nad Nisou)
- **Místní knihovna v Hlavici**, knihovnice Vladislava Jahelková (okres Liberec)
- **Městská knihovna Vysoké nad Jizerou**, knihovnice Eva Marková (okres Semily)

Místní knihovna Žandov

Městská knihovna Železný Brod

Místní knihovna v Hlavici

Městská knihovny Vysoké nad Jizerou

KNIHOVNÍ FONDY

Představené jsou pouze některé statistické ukazatele, kompletní přehled nabízí dokumenty **Výsledky činnosti knihoven Libereckého kraje** a **Plnění vybraných standardů veřejných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Libereckého kraje** na stránce www.kvkli.cz/pro-knihovny/regionalni-funkce-v-libereckem-kraji. Všechny statistické ukazatele vychází ze zpracovaných dat Ročních výkazů o knihovnách za rok 2020.

Celkový součet knihovních fondů všech knihoven zaznamenal opět drobný pokles, který je v tomto případě pozitivní - vypovídá o potřebné aktualizaci knihovního fondu. Celkově však k velkým změnám v této oblasti nedochází, **v roce 2020 činil celkový součet 2 753 063 knižních jednotek.**

Přehled stavu knihovního fondu všech knihoven Libereckého kraje:

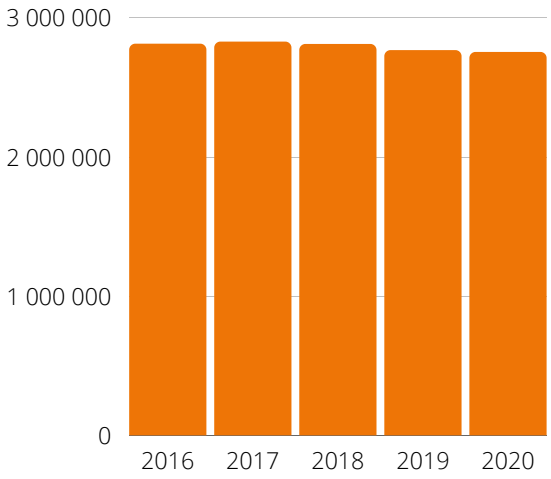

Přehled tematického rozdělení knihovního fondu všech knihoven Libereckého kraje:

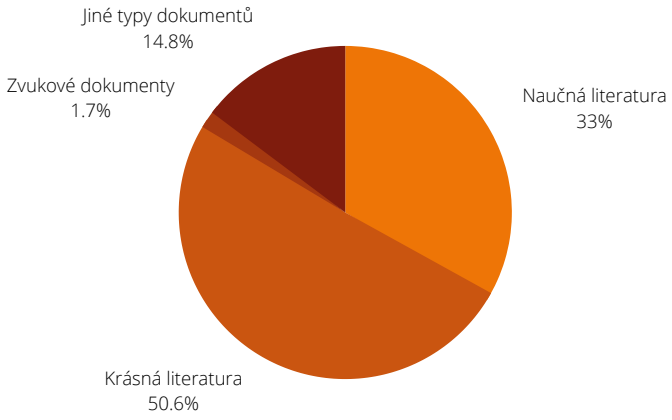

Náklady na nákup knihovního fondu, které by se podle standardu měly pohybovat v rozpětí 30-45 Kč na 1 obyvatele, splňuje v Libereckém kraji v roce 2020 18 % knihoven. Zejména na Semilsku je řada menších knihoven, které fond vůbec nenakupují, a jsou proto závislé na výměnných souborech Městské knihovny v Semilech.
Procento obnovy knihovního fondu novými přírůstky, které by podle standardu mělo být minimálně 7 %, splňuje v roce 2020 23 % knihoven.

UŽIVATELÉ KNIHOVEN

V počtu registrovaných uživatelů knihoven došlo v roce 2020 opět k drobnému poklesu, a to v rámci všech knihoven (nejmenší pokles v tomto ohledu zaznamenaly neprofesionální, tedy menší obecní knihovny). Přestože je úbytek čtenářů v současnosti setrvalým trendem v knihovnách, v tomto roce je na vině hlavně pandemie COVID-19 - knihovny byly dlouho uzavřené, čtenáři je nemohli navštívit. **Celkem bylo v roce 2020 v knihovnách Libereckého kraje registrováno 42 647 čtenářů.** Z celkového počtu čtenářů je jich 23,5 % ve věku do 15 let.

Přehled počtu registrovaných uživatelů všech knihoven Libereckého kraje:

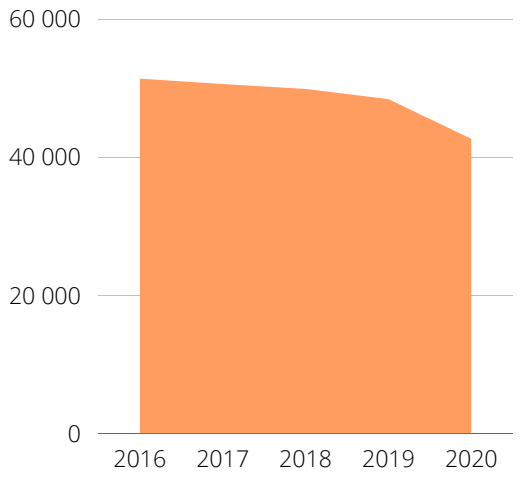

Již zmíněný pokles počtu čtenářů v knihovnách je dlouhodobým trendem, který se dá sledovat ve všech knihovnách nejen Libereckého kraje. Tento fakt sám o sobě nejlépe ilustruje nový obraz knihovny v moderní společnosti, kdy je chybné je vnímat pouze jako půjčovny knih (ani to neodpovídá realitě). Knihovny fungují jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce, jako přirozená centra komunit i jako správci kulturního a znalostního bohatství. O tyto tři pilíře se také opírá nová **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027.**

NÁVŠTĚVNÍCI KNIHOVEN

Na celkovém počtu návštěvníků knihoven je jasně patrný vliv pandemie COVID-19. Knihovny byly dlouho uzavřené, neposkytovaly služby ani nepořádaly akce, počet návštěvníků tedy nutně poklesl. **Celkově navštívilo v roce 2020 knihovny Libereckého kraje 1 148 390 osob, z toho bylo 481 833 fyzických návštěv.** Oproti předpokladům nedošlo k výraznému nárůstu online návštěv.

Přehled počtu návštěvníků v knihovnách
Libereckého kraje (z toho počet online návštěv):

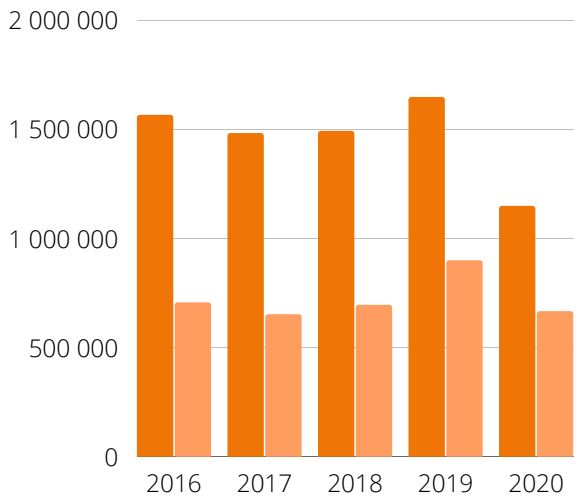

Trend růstu on-line služeb knihoven, který byl patrný v předchozích letech, bude nejspíš pokračovat i nadále, ale zatím se více týká profesionalizovaných knihoven.

VÝPŮJČKY

Stejně jako u počtu registrovaných uživatelů, i v rámci celkového počtu výpůjček je možné sledovat stabilní pokles, který je v tomto roce podpořen důsledkem pandemie COVID-19. **Celkově bylo v roce 2020 v knihovnách Libereckého kraje vypůjčeno 1 243 534 knižních jednotek.** Přirozeným důsledkem tohoto roku, kdy byly knihovny z velké části uzavřeny, je nárůst počtu výpůjček e-knih.

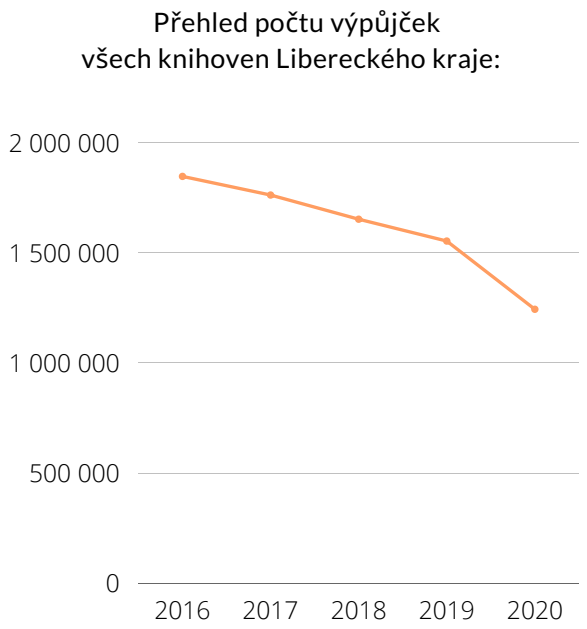

I klesající počet výpůjček v knihovnách vypovídá o transformaci knihoven v novější době, jak bylo již zmíněno v oddílu o Uživatelích knihoven. Knihovny nabízí mnohem více než jen půjčování knih - jsou přirozenými centry komunit, nabízí možnost vzdělávání i aktivního trávení volného času, poskytují rovný přístup k informacím i prostor pro diskuze a setkávání. O všechna tato fakta se opírá **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027.**

AKCE V KNIHOVNÁCH

V souvislosti s poklesem využívání tradičních výpůjčních služeb knihoven je zřejmé, že se náplň činnosti knihoven posouvá více ke službám komunitním - jako míst setkávání a pořádání kulturních a vzdělávacích akcí. **V roce 2020 proběhlo v knihovnách Libereckého kraje 1 564 akcí,** a v tomto případě zejména je vidět vliv pandemie COVID-19. Knihovny byly dlouho uzavřené a vždy po znovuotevření nebylo možné akce okamžitě pořádat z epidemiologických důvodů.

Přehled počtu kulturních a vzdělávacích akcí
v knihovnách Libereckého kraje:

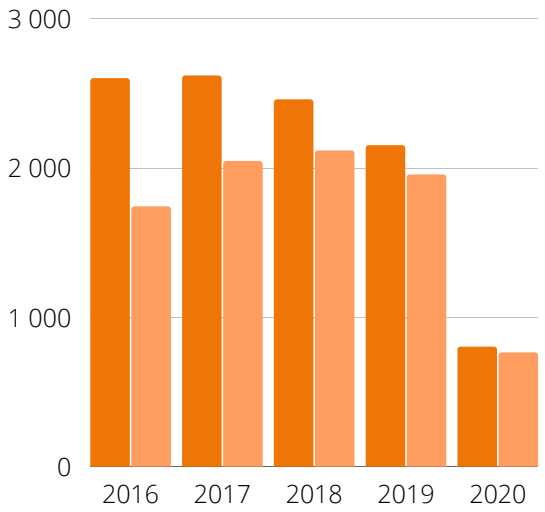

V roce 2019 se poprvé kromě akcí pořádaných přímo knihovnami objevil ve statistickém vykazování i další ukazatel - počet akcí, které knihovna přímo nepořádá, ale konají se v jejích prostorách a za její asistence. Důvodem zavedení byl fakt, že mnoho knihoven poskytuje své prostory pro akce jiných organizací, a často se i spolupodílí na jejich organizaci, ale přitom je nemůže uvést jako své akce. Těchto akcí se v knihovnách Libereckého kraje konalo v roce 2020 165.

ZÁVĚR

SÍŤ KNIHOVEN

V Libereckém kraji se nachází rozsáhlá síť knihoven čítající 198 knihoven a 33 poboček. Z tohoto počtu je 212 knihoven obsluhováno v rámci regionálních funkcí, jsou jim tedy poskytovány služby Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci a městskými knihovnami v České Lípě, Jablonci nad Nisou a Semilech.
Mezi výrazné rekonstrukce roku 2020 v knihovnách Libereckého kraje je možné zařadit knihovny v Bílé na Liberecku a v Libštátu na Semilsku. Začátkem roku byla také slavnostně otevřena Městská knihovna v Železném Brodu na Jablonecku, která sídlí v nových prostorách.

KNIHOVNICKÉ DĚNÍ V ROCE 2020

I přes nepříznivou situaci roku 2020 se konalo mnoho různých knihovnických soutěží. Do soutěže Knihovna roku 2020 byla za Liberecký kraj nominována Místní knihovna v Žandově a do soutěže Městská knihovna roku 2020 Městská knihovna v Železném Brodě. Ani jedna z knihoven se bohužel v soutěžích neumístila. Oceňovaly se také knihovny v regionální soutěži Nejlepší knihovna Libereckého kraje roku 2020. Ocenění získaly tyto knihovny: Místní knihovna Žandov (okres Česká Lípa), Městská knihovna Železný Brod (okres Jablonec nad Nisou), Místní knihovna v Hlavici (okres Liberec) a Městská knihovna Vysoké nad Jizerou (okres Semily).

STATISTICKÉ VÝSLEDKY KNIHOVEN

Z hodnocení vybraných výsledků činnosti knihoven Libereckého kraje v roce 2020 se bohužel nedá vyvodit mnoho informací, protože celý rok byl zásadně poznamenán pandemií COVID-19. Dlouhé uzávěry knihoven a nemožnost pořádat akce a přivítat čtenáře způsobily, že obvyklé statistické ukazatele knihoven neunesou srovnání s předchozími lety, poklesy jsou příliš vysoké. Teprve po překlenutí tohoto období bude možné opět sledovat vývojové trendy či vyvozovat další závěry.

ROČENKA KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE 2020

Pro vnitřní potřebu knihoven a jejich zřizovatelů v Libereckém kraji. Zpracováno na základě statistických výkazů knihoven Libereckého kraje.

Vydala:
Krajská vědecká knihovna v Liberci, příspěvková organizace
Rumjancevova 1362/1, 460 01 Liberec I – Staré Město
www.kvkli.cz
Zpracovala: Michaela Staňková, stankova@kvkli.cz
Vydáno: červen 2021
Vydáváno elektronicky